

М. В. Ткаченко,
вчитель музичного мистецтва Загальноосвітньої школи І–ІІІ ст.
с. Забороль Луцького району Волинської області

До питання про роль музичного мистецтва у формуванні естетичної культури підростаючого покоління*

Висвітлюється проблема впливу мистецтва на людину та її виховання, формування особистості, сприйняття музики і поглиблення світогляду. Всі аспекти навчання і виховання повинні бути спрямовані на розкриття обдарованості кожної дитини та розвиток її творчої особистості.

Описується важлива роль музичного мистецтва у формуванні естетичної культури підростаючого покоління через навчально-виховний процес: розкриття нахилів, здібностей та реалізація можливостей, особистісно орієнтований підхід до навчання та виховання, створення умов потенційного розвитку можливостей дитини.

Ключові слова: музичне мистецтво, художня самодіяльність, вокально-хорова робота, естетичний

розвиток дітей, аматорський гурток.

Tkachenko M. V. Regarding the Role of Musical Art in the Formation of Aesthetic Culture of Younger Generation.

The article highlights the problem of the influence of art on person and her education, creation of individuality, perception of music and extending of the world outlook. All aspects of teaching and education should be aimed at disclosing talents of each child and at the developing her creative personality.

The article describes the role of music in formation the aesthetic culture of the younger generation through the educational process: disclosure aptitudes, skills and realization of capabilities, personality oriented approach to education and teaching, creating conditions for potential development of the child's capability.

Key words: musical art, amateur art activities, vocal and choral work, the aesthetic development of children, amateur group.

Музичне виховання – це не лише виховання музиканта, а перш за все виховання людини. Завдяки музиці в людині пробуджується уявлення про високе, духовне, прекрасне не лише в навколишньому світі, а й в самому собі.

В. О. Сухомлинський

Постановка проблеми. Розвиток нашого суспільства залежить від духовного розвитку кожної особистості. Мистецтво завжди визнавалось одним із найсильніших засобів впливу на духовний світ людини і тому широко використовується як інструмент виховання особистості. Музика завдяки процесуально-звуковій природі, здатності моделювати емоції, якнайактивніше безпосередньо впливати на емоційну сферу людини, її інтелектуальні сторони, розвиток творчих здібностей орієнтує ціннісні ідеали, поведінку людини, отже виховує її.

На думку психологів, саме предмети мистецтва розвивають творчу особистість, впливають на емоційний інтелект і в той же час «розвантажують» розумову діяльність дитини. Музика є мовою серця, вона неможлива без найніжніших почуттів та емоцій людини.

Завдяки специфічній інтонаційно-процесуальній природі музики як засобу естетичного впливу музичне виховання позначається не тільки на художній сфері, а й на загальному духовному розвитку особистості, розкриваючи в процесі активних занять музикою такі здібності, як образна уява, пам'ять, творче мислення, фантазія тощо. Саме тому В. Сухомлинський, підтримуючи прогресивні ідеї музичної педагогіки, підкреслював унікальну роль музичного виховання, що естетично забарвлює все духовне життя особистості.

Уся освітня діяльність навчального закладу ґрунтується на принципі єдності навчання та виховання: формування особистості з притаманними їй людськими якостями й рисами характеру, світоглядом

* Сценарії, презентації, фотоматеріали та музичне забезпечення – на CD цього номера.

і способом мисленням, почуттями та поведінкою, спрямованими на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні. Слід пам'ятати, що це не поодинокі заходи чи уроки, а цілеспрямована, копітка, багаторічна праця вчителя.

Невід'ємною частиною культури є музичне мистецтво. Воно займає значне місце у нашому житті і є надихаючою силою для кожного з нас. Музика втішає, заспокоює, підбадьорює, піднімає на боротьбу з життєвими обставинами. Жодне свято чи подія не обходиться без музики. Легка, весела – вона приносить задоволення, а серйозна – змушує задумуватись. Отже, як писав Платон: «Музика надихає увесь світ, дає душі крила, сприяє польоту уяви».

Виклад основного матеріалу. В загальноосвітній школі I–III ст. с. Забороль Луцького району все більше уваги приділяється питанню естетичного розвитку дітей, де головним завданням є розвиток їх творчих здібностей засобами мистецтва, зокрема музичного. У виконавській музичній діяльності інтенсивно розвиваються творчі музичні здібності учнів, розширюються можливості активного сприймання музики. Протягом багатьох років праці в школі велику увагу приділяю слуханню музики на уроках, а також позакласній роботі з дітьми, використовуючи при цьому різні форми роботи.

Будь-яка форма спілкування з музикою спрямована на те, щоб діти навчилися сприймати її, розвивали свої уміння вслухатися в музику, яка звучить, а також роздумувати про неї. Тому ставлю перед собою три основних педагогічних завдання:

1) прищеплювати інтерес до музики;

2) формувати здатність свідомо сприймати музику і творчо розмірковувати про неї;

3) розвивати в учнів навички виразного виконання.

Такий підхід забезпечує поєднання розвитку сприймання музики з процесом засвоєння музичних знань, формуванням навичок і творчих здібностей та художнього смаку школярів. Провідною ідеєю моєї роботи на уроках музичного мистецтва є невіддільність музичних знань від формування духовного світу школярів.

Збагачуючи емоційний світ і розширюючи загальний кругозір людини, музика активізує її пізнавальну

діяльність, примушує співпереживати і тим самим сприяє вихованню особистих переконань, розвиває обдарування, стимулює творчу діяльність. Разом з іншими видами мистецтва музика допомагає краще розуміти життя. Тож усю роботу на уроках музики в школі намагаюсь організувати так, щоб діти не раз на власному досвіді відчули, наскільки великий вплив музики, як потрібна вона і в радості, і у важкі хвилини життя, як багато дає нам втілена в ній правда і краса.

Зазначу, що моя робота в школі не обмежується уроками. Намагаюся, щоб усі форми музичних занять, будь-яка діяльність поза уроками сприяла творчому розвитку, прагненню самостійного мислення, прояву ініціативи. Моє велике прагнення, щоб уся вокально-хорова робота приносила і дітям, і мені радість творчості. Творча атмосфера завжди присутня як на уроках, так і на заняттях вокально-хорових гуртків.

Для виявлення творчої активності, спрямування її у потрібне русло необхідні певні умови, які стимулюють розвиток дитячої уяви, самостійні пошуки тих чи інших виконавських виражальних засобів. Тому на уроках музичного мистецтва, в процесі вокально-хорової роботи, вокального ансамблю, на заняттях сольного співу, а також під час підготовки до оглядів художньої самодіяльності, намагаюся налаштувати учнів так, щоб вони емоційно сприймали і переживали музику, а виконуючи її, висловлювали свої почуття.

Великий внесок у виховний процес роблять колективи художньої самодіяльності, які є в кожній школі. Художня самодіяльність в умовах скільного навчального закладу завжди була невід'ємною від навчального та виховного процесу. Адже, працюючи в аматорському гуртку, дитина має реальні можливості для самореалізації, а мистецькі заходи – це невичерпне джерело для її духовного життя. Ці заходи акумулюють, очищають, утверджують і возвеличують духовність окремої людини і народу в цілому.

Висновки. Отже, як писав В. Сухомлинський: «Заспіває школа – заспіває народ». Моя робота була б неможливою без підтримки моїх колег, які теж упевнені, що уроки музичного мистецтва – необхідні, а вокально-хорова робота – дуже важливий фактор виховання і розвитку творчих здібностей учнів.

Література

1. Іонова О. М. Педагогічні погляди В. О. Сухомлинського [Текст] / О. М. Іонова // Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. – Вип. 25. – Х. : ХДПУ, 2007. – С. 29–38.
2. Михайличенко О. В. Загальні методи музичного виховання [Текст] / О. В. Михайличенко // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. пр. – Вип. 26. – К. : Видавн. центр КНЛУ, 2004. – С. 36–41.
3. Оніщенко О. Естетичне виховання: історичні традиції і сучасність [Текст] / О. Оніщенко // Мистецтво та освіта. – 1998. – № 3. – С. 2–7.
4. Рева В. Індивідуальні стратегії формування естетичного сприймання музики школярами [Текст] / В. Рева // Мистецтво та освіта. – 2006. – № 1. – С. 12–15.
5. Сапожник О. Музично-естетичне виховання: зміст і структурні компоненти [Текст] / О. Сапожник // Рідна школа. – 2002. – № 12. – С. 20–22.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rusnauka.com/11_NPE_2013/Pedagogica/3_134602.doc.htm
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.stationline.org.ua
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : teachersberdyansk.blogspot.com/2015/03/blog-post.html
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kspu.edu